

Emily Howesová

Malířovy dcery

přeložila Tereza Marková Vlášková

argo

Malířovy dcery

Emily Howesová

Z anglického originálu *The Painter's Daughters*,
vydaného nakladatelstvím Phoenix Books v Londýně v roce 2024,
přeložila Tereza Marková Vlášková.

Redigovala Anežka Dudková.

Grafickou úpravu, sazbu a přebal s použitím obrazu
Thomase Gainsborougha *The Painter's Daughters with a Cat*
vytvořila Daniela Danielová.

Odpovědná redaktorka Hana Zahradníková.

Jazyková korektura Michaela Šmejkalová.

Technická redaktorka Saša Švolíková.

Vydalo nakladatelství Argo,
Milíčova 13, 130 00 Praha 3,
argo@argo.cz, www.argo.cz,
roku 2025 jako svou 5931. publikaci.

Vytiskly tiskárna FINIDR.

Vydání první.

ISBN 978-80-257-4829-9

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod Kosmas

Sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice

Tel.: 226 519 383

E-mail: odbyt@kosmas.cz

www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit
v přátelském internetovém knihkupectví

www.kosmas.cz

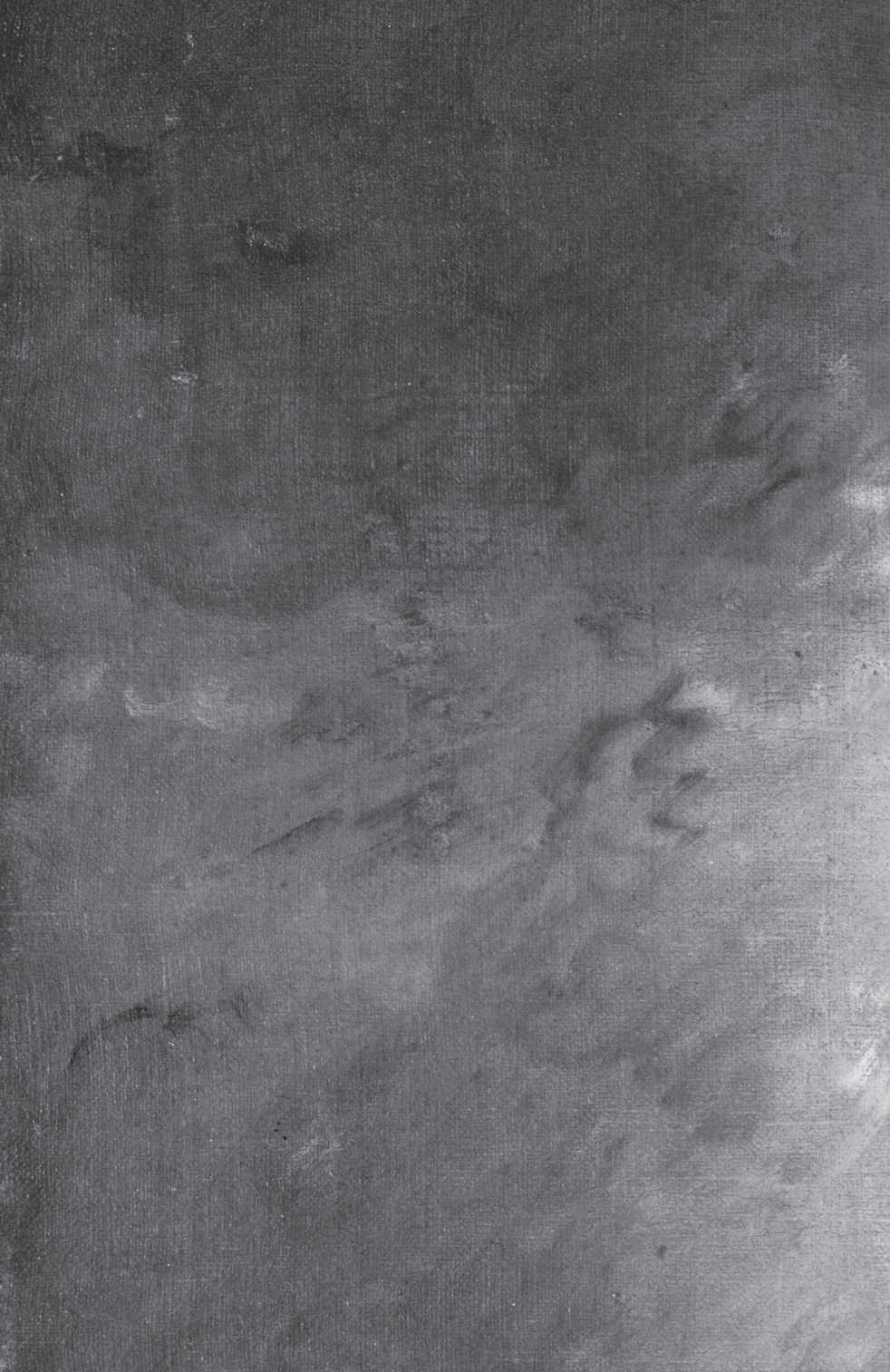
A co se milé Peggy Gainsboroughové týče,
ta prožila svůj nesobecký život po svém, v lásce těch,
kdo jí byli nejmilejší, našla největší možné štěstí
a nikdy nelitovala postavení ani role,
které jí byly prakticky vnuceny.

Emily Bakerová,
Peggy Gainsboroughová: Dcera slavného malíře, 1909

Nemáš-li sny,
bude snem tvůj život.

Robert Burton,
Anatomie melancholie, 1628

část
první

Nejprve plátno.

Ne jedno, ale spousta. Veliké obdélníky putující dovnitř i ven, důkladně zabalené do rubášů. Jako mrtvoly, říkaly jsme si pokaždé, když jsme to sledovaly z okna. Jako veliká ztuhlá těla, malá, velká, úzká i široká, jedno pro každého z nich, z těch, kdo přijížděli kočáry a zase veledůležitě odcházeli. A pod rubášem, vysvlečeným teprve v soukromí, dokonale bělostná plocha, holá, úplně jako odhalená kůže.

Pomůcky v ateliéru má puntičkářsky seřazené, jako nástroje v orchestru: stojan, paletu, nádobku na míchání barev, vypínací rám, šepsované plátno, malstock, štětce se špičkou tenkou jako špendlík i tlusté jako prst, tepelně ošetřená husí brka i brka labutí, kočičí jazýčky i tupovací štětce – štětec na každou tečku v lidském oku, na zkrocení každého neposlušného vlasu. Nástroje, s jejichž pomocí vyčaruje život a potom ho uhladí do dokonalosti.

Je sobota odpoledne. Konec srpna, okenice máme zavřené, v domě je horko a vydýcháno. A můj otec začíná na něčem pracovat, na někom.

Dveře ateliéru jsou dokořán. Všude panuje ticho. Postáváme s Molly opodál v naději, že si nás všimne.

Stojí k nám zády a škrábe se na tváři, na níž se mu takhle při odpoledni začíná objevovat strniště. Plátno otočené čelem

k němu čeká. Otec drží v druhé ruce cosi malého a bílého. Namočí ten předmět do mělké misky, a když ho zvedne, kape mu z něj tekutina.

Tlumené uchichtnutí, zavržení podlahy. Pootočí se k nám bokem.

„No tohle, kdo by to mohl být?“

Snažíme se zůstat potichu, ale Molly mi šlápne na nohu.

„Okamžitě se ukažte, nebo vás namočím do lepidla!“

Ví, že jsme to my.

„Ahoj,“ pozdravím ho. V odpoledním tichu to vyzní jako výkřik.

Když nás spatří ve dveřích, natáhne k nám ruku. Vypadá zchváceně a upachtěně.

„Pojďte dál, vy dvě obejdy, at' vás taky chvilku vidím, než se pustím do práce.“

A protože se nadšeně vrhneme za ním a dveře prásknou o zeď, dodá: „Ale příšerně mě bolí hlava, takže žádné zpívání, tancování, vřeštění, hašteření a hlavně žádné věšení na krk!“

Molly je sice starší než já a také těžší, přesto se mu na krk větší ráda.

„Co to děláš?“ zeptám se ho.

„Myje plátno,“ řekne Molly. „To už jsem ho dělat viděla.“

„Nemyju, Moll, připravuju ho. Pojd' sem, ukážu ti to.“

V ateliéru je cítit barva, mýdlo, zvětralé pivo a ještě něco, co neznám, ale tátovi to ulpívá na rukou, ve vlasech i na rukávech kabátce.

„Nu dobrá,“ prohlásí, „nejdřív kapitánka, protože je nejmenší. Dej sem ruku, Peg.“

Nastavím mu dlaň a on mi do ní vloží kámen, drsný a bílý jako kost. Potom ji sevře ve své vlastní velikánské ruce a navádí mě, namáčíme spolu pemzu do mísy s vodou. Společně jí přejíždíme po plátně, vyhlazujeme ho, zbavujeme uzlíků a hrbolů. Dlaň má tatínek červenou a samou rýhu, je to ruka pracujícího muže a ta moje v jejím sevření připomíná lasturu.

„Přesně tak, kapitánko moje,“ chválí mě. „Hlavně netlačit.“

Znovu namočíme pemzu a v místnosti je slyšet jenom naše dýchání, tiché šplouchání vody v míse a následné drhnutí kamene o povrch plátna.

Molly se drží po mém boku a sleduje nás.

„Kdy bude řada na mně?“ naléhá. „Kdy bude řada na mně? Už je řada na mně?“

„Vydrž chvílku, Mollinko moje.“

„Ještě není řada na tobě, Moll,“ řeknu. „Ještě jsem neskončila.“

Voda mi po kapkách stéká po paži, zajíždí mi do rukávu šatů a šimrá mě, nejradši bych ji otřela, ale nechci, aby byla řada na sestře.

Molly se k nám naklání, hnědé lokny jí padají do obličeje a ona se chystá poklepat tátovi na ruku, aby se ho znovu zeptala, když vtom se ateliérem rozlehnou rázné kroky. Přišla maminka, nad horním rtem se jí perlí velké krůpěje potu a ona spouští příval slov.

Přijede lady Astorová, oznamuje nám, chce si objednat portrét, my musíme okamžitě odejít, ty se ihned převlečeš, Peggy, máš šaty zlité a pocákané, co tam vůbec pohledáváme, takhle týrat vlastního tatínka, má dost práce a hlídat dvě malé holky k jeho úkolům nepatří, a proboha, Thomasi, vážně to tu musí věčně páchnout pivem, a šup, šup, najdete si jinou zábavu. Šup, šup, šup!

Tímto jsme vykázané, spěšně odcházíme a mně pořád kape voda z rukou. Společně se vzdalujeme chodbou, kolem pečlivě rozmístěných portrétů, které říkají *Jenom si nás prohlédněte, podívejte se, kým se můžete stát* – dvě holčičky mizející jako dvojice duchů nahoru do patra s cílem vymyslet si jinou hru, jinou činnost, která nám ukrátí dlouhou chvíli. Společně nás zvou dál, společně kujeme pikle, společně nás vítají, vykazují, volají, vždycky společně. A když Molly něco zapomene, já si to pamatuju za ni.

Později, až bude plátno hladké a suché, bez kazů a bez poskvrnky, připravené, nám táta ukáže, jak se nanáší první vrstva, sytá okrová červeně, směs barvy země a krve. To proto, že zemitá barva nepřebije ty ostatní, vysvětluje, a mně proběhne hlavou, že je to vtipné, jak červená nechává všechny ostatní na pokoji. Červená je odstín spravedlnosti, ctnosti a obrany, zelená odstín naděje, tělová odstín jemnosti a falše, modrá odstín zhýralosti. Skrytá poselství, jež varují, vychvalují, lichotí. Každé z nich se protkává okrajem stuhy či slunečním paprskem dopadajícím z nebe. Je to kouzelnický kousek, který ovládá jen on.

Od takto útlého věku jsem barvy považovala za živoucí a svévolné, jako by to byly postavy příběhu a dožadovaly se vyslyšení. Já osobně jsem dnes odstín zelené, který se používá na stíny, snad veronská zelená, tlumená podmalba. Tohle s člověkem udělají tajemství. Ale tenkrát, když jsme ještě žili v Ipswichi, jsem byla růžová, jemňounce růžová jako lidské tělo, bledá a pableskující na pozadí tmavé suffolkské zeminy. A pro Molly to platilo jakbysmet. Tehdy jsme ještě byly téhož odstínu.

Náš dům je rozložitý, postavený z bílého kamene a nachází se přímo uprostřed Ipswiche, na Foundation Street. Uvnitř vládne pořád tma, od jara do zimy, a jsou tam schody vedoucí do chodby, jejíž stěny okupuje jeden obličej vedle druhého, ze zaprášených obdélníkových ráků vám upřeně oplácejí pohled admirálové v červených kloboucích a duchovní s očima jako korálky. Také naše maminka v hodobožovém čepci. A dědeček v pudrované paruce. Totiž dědeček z tátovy strany, o té matčině se nesmí mluvit. A uprostřed, vysoko nad našimi skutečnými hlavami, visíme i my dvě, pěkně společně v obrovském rámu. Nejsme tak docela na prodej. Prodáváme.

Jenom se podívejte, co vám náš otec může poskytnout, nemáte-li hluboko do kapsy. To tady říkáme. Dokáže zastavit čas. Dokáže vás ujařmit mezi suky a zdobné kudrlinky pozlaceného dřeva, zachycené v pohybu, zachycené při nádechu. Ztemnělé odstíny zelené se mísí a skládají přes sebe v jednotlivých vrstvách barvy: umbry, sieny pálené, kaledonitu. Já se natahuju po motýlovi, běláskovi, ti nám tady na ipswichských živých plotech sedávají často. Moje prsty se vznášejí nad jeho smetanovými křídly. Je to moje ruka, říkám si po každé, a přesto není. Ruka, kterou vidím přímo před sebou, je na hřbetu poškrábaná od kočky, palec má ulepený něčím ještě od oběda a pod nehty špínu. Ruka na zdi září čistotou.

Je dokonalá. Procházíme stíny, naše šaty oslňují olovnatou bělobou a neapolskou žlutí. Zahledím se na svoje namalované já a napadne mě, co se asi stane pak. Co udělám, jestli běláška chytím.

Zákazníkům na oči nesmíme, ale když si prohlížejí naše namalované obličej, sledujeme je z bezpečí skryše za sloupkem zábradlí. Molly mi dá ruku kolem ramen a krčíme se v podřepu, zatímco se hedvábné nazouváky a hnědé kožené boty ipswichské šlechty jako zvířátka šourají dovnitř a ven a ošoupávají nám přitom lakovanou podlahu. Když přijde někdo obzvláště významný, třeba velkostatkář nebo jeho malá, upjatá, napudrovaná choť, stojí maminka půl hodiny předtím na chodbě a dělá průvan dveřmi, protože pokud vítr fouká určitým směrem, žene dovnitř teplou a ostrou vůni chmelu z našeho domácího pivovaru. A to se podle maminky nehodí. Molly mi pošeptá, že podle ní se nehodí stát takovou dobu ve dveřích a mávat jimi jako slepice, která se pokouší rozletět, a já snad v životě neslyšela nic vtipnějšího. Chvíli si hrajeme na slepice, poskakujeme po bylinkových záhonech v kuchyňské zahrádce, kvokáme a mácháme křídly, dokud Molly nezakopne a nepraští se do nosu o rozdělovník mezi rostlinkami – pak se spustí krev, křik a maminka nás přijde vyhubovat.

Ve zbytku domu nejsou zdi pokryté obličejí, tedy zatím. Zdobí je koláž krajinek a venkovských výjevů, potůčků, polí, venkovanů, povozů, stromů, jež se vlní, jako by barvu rozfoukával vítr. Tohle má táta nejradši, když má dokončené všechny obličej, sbalí si stojan a chléb se sýrem v ubrousku a vrátí se pozdě, spálený od slunce. Někdy, usměje-li se na nás štěstí, nám svěří pouzdra se štětcí a kanystry s vodou a my ho pak následujeme přes pole jako králové přinášející dary. Jakmile začne mhouřit oči a nás už nevidí, odběhneme si hrát, lovit drobné říční potvůrky nebo rozbité poklady, které se vyplavily spolu s bahnem řeky Orwell.

A potom k nám dolehne mámin hlas, jako vždycky podrážděný, rozčilený. „Thomasi, tohle jim nesmíš dovolovat. Pobíhají po Ipswichi jako divoké kočky. Zaděláváme si na potíže.“ A táta na to odpoví: „Já takhle taky vyrůstal, Margaret, a nijak mi to neuškodilo,“ a „Nenechám svoje dcery sešněrovat do hedvábí dřív, než je nutné,“ a také: „Dopřej jim ještě volnost, Margaret.“ A ona bude dál hurovat, ale v tomhle jediném bodě si ho zkrátka nemá šanci podrobit.

Když dospěje do fáze poráženecké rozmrzelosti, vezme ji táta kolem pasu a řekne: „Pojď sem, Margaret,“ a ona na to: „Neopovažuj se mě políbit, Thomasi, táhne z tebe pivo,“ on si ji k sobě přivine a ona odtáhne kulatou hlavu a váhavě mu nastaví rty.

Kromě svých žlutých polí a povozů přejíždějících mělčiny hnědých řek maluje táta ještě nás dvě, pořád dokola. Při objetí jsme si až hmatatelně blízké a pohled máme vždy vyrovnaný. V hnědých šatech coby sběračky klasů na poli, což obě nesnášíme, a také v hedvábí, jak jedna druhé upravujeme vlasy, z čehož nás pak bolí ruce. Ale když zavolá: „Moll! Kapitánko! Pojďte, budeme patlat!“, okamžitě všeho necháme, at už je to sebezajímavější a sebezábavnější činnost, a bez váhání se za ním rozběhneme.

Stojíme mu modelem v tlumeném světle ateliéru a tišší místo na světě neexistuje. Nejedná se o tíživé kostelní ticho plné ozvěn. Tohle ticho je krotké, tak hutné, že zveličuje každý váš pohyb, dokonce i nadzvedávání hrudníku při pouhém nádechu. Jako by vás otec chtěl začarovat, a aby kouzlo zabralo, musí si z vás něco vzít.

Naposledy, než mu odrosteme, nás maluje s kocourem. Máme pro něj slabost, jmenuje se Barnstaple a vždycky proklouzne otevřeným oknem, aby se mohl uvelebit v teple naší postele. Je to zrzavý macek a momentálně se zlobí, že se ho snažíme zvěčnit olejovými barvami. Tak vytrvale a vztekle se nám pokouší vykrotit z náručí, že z něj na obraze nakonec

zůstane jenom obrys, pouhý stín s vyčítavě otevřenou tlamičkou a přízračnými zuby vyceněnými na protest proti zajetí.

Táta ho plánuje domalovat později, jenže Barnstaple je velký tulák a svoji protestní akci dovádí k dokonalosti. Kdykoliv si táta vyšetří chvíličku, Barnstaple zrovna někde loví myši a nenechá se zlákat ani voláním, ani miskami se sleděm provokativně postavenými na schod u kuchyně. A kdykoliv ho táta zmerčí, jak stočený do klubička pospává v kuchyni, a přikrade se k němu s tužkou, aby si ho nahrubo načrtl, Barnstaple nevzrušeně pootevře oči, seskočí ze svého posedu, královsky se protáhne a tiše odcupitá ven.

Když lady Astorová v oblaku těžkého hedvábí odpluje do odpoledne, otec se vynoří z ateliéru, celý zachmuřený, a maminka mu položí svých čtyřicet otázek ohledně lhůt a plateb, chvíli odpočíváme v salonku, jenom my čtyři.

Stavíme vleže palác z našich starých kostek a maminka u stolu leští stříbrnou čajovou konvici takovou přílišně černou hmotou, až se člověku nechce věřit, že by dokázala čemukoliv navrátit stříbrný lesk, i kdyby to maminka nakrásně drhla do nevidím. Tatínek sedí s nohou přes nohu a zabraný do četby se ovívá nějakým pamfletem.

Molly si s nakrčeným nosem zívne. Vidím úhlednou řadu zubů, lesklé, růžové, mokré dásně a ještě něco, co vypadá jako kousek šunky od oběda. „To je podívaná pro bohy, Molly Gainsboroughová.“ Maminka zděšeně zvedne hlavu od konvičky. „Okamžitě zavři pusu!“

Molly zaklapne rty.

„Jako nějaká treska,“ posteskuje si maminka a zavrtí hlavou. „Proboha!“

Přijde k nám, položí sestře ruku na čelo a já to Molly závidím, člověka to příjemně zchladí a zklidní. „To je to tvoje bloumání po nocích, pak celé dny zíváš.“

Pohlédne na otce a znovu zavrtí hlavou, jako by to byla jeho vina, ale on si dál nezúčastněně čte.

„Thomasi. Povídám, že to je to její bloumání po nocích, pak celé dny zívá.“

„Hmm,“ zamručí táta, což dělá často, když se mu o něčem nechce mluvit.

Molly se po nocích opravdu prochází, vyklouzne z postele, odejde a já vedle sebe pak místo ní najdu jenom prázdný zahřátý důlek, když se vzbudím, což mě pokaždé vyděsí, ačkoli se to děje v jednom kuse. Teď už mám tak lehký spánek, že se vzbudím, ještě než se dá do pohybu, takže ji můžu zastavit a zabránit povyku, který se jinak strhne, pokud cestou ven vzbudí maminku. Hádkám, strachu, fialovým kruhům pod matčinýma očima.

Jsem toho názoru, že si s námi Molly jenom hraje, ale at jí prosím sebeúspěšněji, vždycky se nazítrí tváří, že si vůbec nic nepamatuje. Maminka tvrdí, že bychom měli zamykat, já ji však zapřísahám, ať to nedělá, mám z toho pak noční můry. Představuju si, že v pokoji uhoříme, že budeme křičet z okna na cestu nebo škubat za kliku, zatímco nás budou stravovat plameny.

„Mně se to nelíbí.“ Máma zakroučí hlavou.

„Však ona z toho vyroste,“ odpoví táta nevzrušeně. „U dětí je to běžné.“

„Všechno není tak snadné, Tome,“ namítne maminka a drhne konvičku jako o život, jako kdyby se z táty ta dobrá nálada také dala vycídit. „Ty si žiješ, jako kdyby se všechno vždycky spravilo samo.“

Takový život se mi popravdě zamlouvá, maminku však z důvodů, které nejsem s to pochopit, přivádí k šílenství. Jsou jako rovnoramenná váha, napadne mě. Když on stoupá, ona klesá, vybalancovat je dá pořádnou práci.

„Děvčatům nic není. Zbytečně se strachuješ, Margaret.“

Maminka se kousne do rtu. „To máš možná pravdu.“

„Měli bychom se odstěhovat do města.“ Odloží hadřík a se znavenou rukou v bok se zadívá na tátu. „Tam by se děvčata snad naučila chovat, jak se na někoho jejich postavení a původu sluší a patří. A ty bys tam měl víc práce.“

„Ještě nenadešel správný čas.“

„Nemůžeš donekonečna malovat zapadlé kouty.“

Táta v odpověď jenom zabubnuje prsty o stůl, jinak mlčí. Proč musí maminka všechno pořád tak ztěžovat? dumám. Proč nemůže nechat život jen tak plynout?

Přesto jsou chvíle, kdy nám pomůže jedině ona, tátově optimistickému založení navzdory. Jedině ona umí ovázat řeznou ránu tak, aby nic neškrtilo, nebo připravit teplé mléko s whisky na bolavé ucho tak, aby člověk zapomněl, že ho něco trápí. To by jí šlo. Občas nám před spaním vypráví různé příběhy, tajné, šeptá je do tmy. A nejradši na ní mám, že když je v dobrém rozmaru nebo si vyšetří chvilku času, dovolí nám otevřít zásuvku s poklady, kterou mívá jinak zamčenou, a všechny vyndat. Vytahujeme jeden po druhém na postel, prohlížíme si je zvednuté do vzduchu a ona sedí a pozoruje nás.

Má tam náhrdelník ze zelených mramorovaných korálek, paruku se zapletenou hedvábnou stuhou a náušnice, které připomínají kapky vody. Také lupu a zlatou krabičku, na jejímž víčku stojí uprostřed točitého zdobení písmeno „F“. Je tak maličká, že si ji můžu položit do dlaně a tu sevřít v pěst. Ráda si s ní hraju, prohlížím si drobné panty a zdobení s červenými ptáčky a zelenými květinami. Je tak krásná a drahocenná, že se mi z toho svírá žaludek. A také je obestřená tajemstvím, ani já, ani Molly totiž neznáme nikoho, jehož jméno by začínalo na F.

„Patřila mojí mamince,“ víc nám k tomu maminka nepoví. A když hodně naléháme, dodá: „Byl to dárek.“

Snažím se chytat nitek, které tu a tam vykouknou, chci zjistit víc, vždyť o její mamince se u nás vůbec nemluví,